

СЯЛЯНСКАЯ

НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:

ВІЛЬНЯ, ЗАВАЛЬНАЯ 6. (Wilno, Zawalna 6.).

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадзіны апрача свята.

Рэдактар прымае ад 12 да 2 гадз.

Зямля Сялянству бяз выкупу!

Падпіска:

на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал.,
на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал.

Для заграшчы удвая даражэй.

Аплата надрукавання залежыць ад рэдакцыі

ВЫХОДЗЕ ў СЕРАДУ і СУБОТУ.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Проці сучаснай зямельнай рэформы.

Віленскія абшарнікі з манархістычнаю ідэалёгіяй згуртаваныя каля газеты „Słowo“, памалу ды памаленьку набіраюць сілы і размаху.

Апошнімі часамі яны павялі паход проці зямельнае рэформы, якая адбываецца ў Польшчы наагул, а ў Заходняй Беларусі асабліва. Аргументамі на гэта яны ставяць не „святую“ права на ўласнасць (відаць пераканаліся, што гэты аргумент нічога ўжо ня варта), а нястачу хлеба ў Польшчы. Абшарнікі стараюцца даказаць, што сёлет збожжа прывязлі болей з-за граніцы як вывезлі, а гэта якраз гавора за тое, што земляробская Польшча ня можа пракарміцца сваім хлебом.

У чым-жа прычыны гэтага? Прычыны нястачы хлеба ў Польшчы абшарнікі бачаць—у зямельнай рэформе. Яны гавораць, што абшарнікі ня будучы пэўнымі ў правах уласнасці да сваіх маёнткаў не стараюцца павысіць культуру маёнткавае гаспадаркі. А калі гэтак, дык гаспадарка дае блэгі ўраджай і воль—у рэзультате нястача хлеба. Каб паправіць гэта, абшарнікі пішучь, што трэба скасаваць зямельную рэформу і вярнуць абшарнікам поўнасьцю „святую“ права на земляробскія абшары.

Сочачы за падзеямі і кірункам палітычнае і ўрадавае думкі ў Польшчы, мы ня сумлеваемся, што зямельная рэформа будзе скасавана, што абшарнікі здабудуць сабе „святую“ ўласнасць.

Як-жа мы павінны аднасіцца да абшарніцкага вымаганьня адносна рэформы і правоў? А воль як: утрымаць нейтралітэт. І воль дзеля чаго.

Тая зямельная рэформа, якая праводзіцца цяпер і будзе праводзіцца далей няўмерна крыўдзіць нашае беларускае сялянства. Мы відзім, што парцэлюючы абшарніцкую зямлю, яе даюць або асаднікам, або каланістам. Так, што замест аднае скулы-абшарніка, нам даюць некалькі балоучых скулаў—асаднікаў і каланістых. Цяпер, калі маёнтак захоўваецца ў цэласці, шмат хто мае хоць мізэрную апору пры ім: хто служыць парабкам, хто заробіць які грош сэзанаваю працаю, хто дастане якую дзесяціну зямлі ці сенажаці ў арэнду, хто найме пасьвіска і г. д. Калі-ж маёнтак распарцэлюецца і пяройдзе ў рукі мазураў, дык ясна, усё гэта прападае. Воль чаму сучасная польская зямельная рэформа непажаданая для нас і воль чаму мы не павінны аб яе скасаваньні плакаць.

Беларускае сялянства, як галоўная маса Беларускага Народу, пасья некалькістагодняе няволі, цяпер адраджаецца і ўсьвядамляецца нацыянальна. Ясна, што гэтак як ёсьць наша справа, астацца ня можа.

Буржуазная справядлівасьць.

Справа Сакко і Ванцэцці.

Справа Сакко і Ванцэцці на парадку дня бягучага часу заняла першае месца.

Ужо ў працягу нейкага часу яна ня сходзіць з газетных старонак. Мы дагэтуль абмяжоўваліся кароткімі заметкамі, чакаючы пагаварыць аб гэтым болей падрабязна па заканчэньні справы. Аднак-жа заканчэньня справы ня відзім, дык мусім высвятліць справу цяпер.

Сакко і Ванцэцці, гэта Італьянцы, якія эмігравалі ў Амэрыку. Яны звычайныя работнікі, аднак-жа занялі выдатнае месца сярод работніцкіх масаў, дзеля таго, што па сваіх палітычных перакананьнях падзялялі ідэю анархістаў.

Што такое ідэя анархізму?

А воль што: анархізм як яго шаблонна тлумачаць, дык гэта, — проста безуладнасьць. Быццам гэта звычайнае адхіленьне ўсякае ўлады. І праўда. Анархізм па сваім прынцыпам касуе ўсякую ўладу чалавека над чалавекам. Анархізм вучыць, што ня трэба ніякіх урадаў і наагул ніякіх устаноў і інстытуцыяў, якія-бы рэгулявалі адносіны паміж людзьмі ў іх паўсьреднеўным жыцьці і працы. Дык як-жа так? можа хто запытацца. Калі гэтак дык паўстануць безпарадкі: хто дужшы той і лепшы? І праўды, калі скасаваць уладу цяпер, дык і здарыцца гэтак!.. Аднак-жа ня ў гэтым ідэя анархізму. Анархізм ня прызнае ўлады, аднак-жа ня прызнае і безпарадку. Анархізм вучыць, што чалавек павінен гэтак жыць, каб не баяўся нікога, каб быў незалежны і каб не паднявольваў нікога. Павінен працаваць столькі, колькі можа і мець усяго патрэбнага столькі, колькі трэба.

Воль гэтую ідэю пашыралі Сакко і Ванцэцці. Ясна, што ўсё гэта вельмі не падабаецца капіталістам, фабрыкантам ды наагул буржуазіі, якая асалютна нічога ня робіць, а мае ўваўсім вялікія лішкі. Не падабаліся буржуазіі Сакко і Ванцэцці. Але калі яны не падабаліся буржуазіі, дык вельмі былі паважаны работніцкімі масамі.

У тым месце, дзе жылі Сакко і Ванцэцці здарыўся рабунак. Нехта зрабіў напад на магазын абутку, дзе забіў гаспадару і зрабаваў некалькі тысячаў даляраў.

Амэрыканская паліцыя западозрыла ў гэтым Сакко і Ванцэцці; гэта здарылася ў 1920 годзе і знайшліся сьведкі, якія паказалі на Сакко і Ванцэцці, як на запраўдных бандытаў. Аднак-жа былі і гэтакія сьведкі, якія даказвалі, што Сакко і Ванцэцці ў гэтай справе зусім не вінаваты.

Адроджаны Беларускі Народ мусіць стаць гаспадаром сваей старонкі, а тагды пачне заводзіць свае парадкі, сваю зямельную рэформу. І калі станецца рэформа цяпер, дык трудней будзе змагацца з многалічбовым польскім каленізацыйным элемэнтам, чым з абшарніцтвам.

Гаворачы аб тым і гэтым, я не скажаў, што нам рабіць.

Паводле маея асабістай думкі, усякая рэформа, якая прыходзіць да нас, як прадукт польскае дзяржаўнае творчасці ня

Амэрыканскі суд прысяжных абвінаваціў Сакко і Ванцэцці і асудзіў на сьмерць, гэта было ў 1921 годзе. У сувязі з гэтым паўсталі пратэсты. Справа ня выясьнена, дык які-ж можа быць асуд?

Дзеля гэтага самага справу перадалі апеляцыйнаму суду. Але-ж і гэты суд зацьвердзіў папярэдні асуд.

Аставалася толькі, каб губэрнатар падпісаў асуд і даволі!.. І тут-то, дык і разыгралася трагедыя, якая ўстрывожыла ня толькі інтэлігенцыю, але-ж і некаторыя буржуазныя класы. У працягу пяці гадоў, губэрнатар штату Масачузэты Фульер ужо некалькі разоў вызначаў дзень забойства асуджаных, але-ж як прыходзіў апошні мамэнт, дык зноў адкладаў справу на некалькі дзён.

Калі мы ў сваіх думках паставім сябе на месца асуджаных на сьмерць Сакко і Ванцэцці, дык што-ж мы можам сабе ўвабразіць? Безумоўна, найвялікшы жах! І воль, як мы можам назваць учынак амэрыканскіх уладаў, калі нам ведама, што пад гэтакім найвялікшым жахам астаюцца людзі няпраўна асуджанымі ў працягу пяці гадоў?

Гэтакі ўчынак амэрыканскае капіталістычнае ўлады мы назавём: праступкам проці боскіх і прыродных законаў. Гэта сцьвердзілі нават і буржуазныя газеты.

Апошнімі часамі казнь Сакко і Ванцэцці была вызначана на 10 жніўня. Увесь сьвет пратэставаў проці гэтага, дамагаючыся памілаваньня асуджаных. Пратэставалі, як маглі. І воль, у апошнія хвіліны, калі ўжо усё было гатова для казні, дык губэрнатар Фульер адлажыў справу казні да 22 жніўня. Што будзе—нельга сказаць. Калі пішацца гэты артыкул, дык яшчэ справа не выясьнена. Ёсьць весткі, што Сакко і Ванцэцці пераведзены ў камэру сьмерцікаў: знача іх заб'юць.

Магчыма, што заб'юць пасья пяці гадовага зьдзеку над імі штомінутнаю пагрозаю сьмерці!.. Ці-ж гэта справядліва?

Але, гэтакімі зьдзекамі над людзьмі паказвае сваё запраўднае аблічча буржуазія, якая пануе над працоўнымі масамі.

Скарга.

Казнь Сакко і Ванцэцці.

Сакко і Ванцэцці, пасья зьдзеку над імі ў працягу сямі гадоў і трыманьня іх пад пагрозай сьмерці, 22 г. жніўня, ня глядзячы на пратэсты ўсяго культурнага сьвету і працоўнае класы, амэрыканскі буржуазна-капіталістычны ўрад казніў.

можа даць нам нічога карыснага. У гэтым мы добра пераканаліся.

А калі так, дык трэба арганізавацца, і арганізавацца толькі пад сьцягам Беларускага Сялянскага Саюзу, які змагаецца за правы Беларускага Народу, за тая правы, якія робяць чалавека гаспадаром сваей долі. І калі мы будзем арганізаванымі, дык гэтым самым будзем пэўнымі, што здзейсьнім свае жаданьні і зрэфармуем сацыяльны лад гэтак, як трэба.

Р. Булат.

Падрабязнасці казні.

Адзіны прадстаўнік прэсы, якому дазволена было быць прысутным пры казні Сакко і Ванцэцці, карэспандэнт Амерыканскае Прэсавае Асацыяцыі ў сваёй справаздачы падае, што востраг, дзе трымалі Сакко і Ванцэцці, быў акружаны аружнаю паліцыяй. Апрача таго перад вострагам былі выстаўлены кулямёты, гэтак забяспячала сябе буржуазная ўлада, робячы ганебную справу.

Прабег казні адбыўся спакойна. Сакко быў бляды, але трымаўся цвёрда. Увайшоў проста з блішчачымі вачыма. Сядзячы ўжо на электрычным крэсьле аклікнуў пайтальянску: „**Няхай жыве анархія!**“, пасля паангельску сказаў: „Выбачайце жонка, сын і прыяцелі“. Потым зьвяртаючыся да прысутных прагаварыў: „Выбачайце паны“ і нарэшце сказаў: „Выбачай матка“. Ванцэцці ўвайшоў у салю сьмерці спакойна і цвёрда, усціснуў рукі двом востражным старажом і падышоў сам да сьмяртельнага крэсла. Тут пачаў гаварыць сьвярджаючы, што ён нявінен; гутарку яму перарваў кат, які налажыў каску з электрычнымі праваднікамі. Апошнімі яго словамі было: „**Выбачаю ўсім тым, хто вінават у мае сьмерці!**“. Пасля казні іх трупы перавезены былі ў пакойніцкую, дзе іх зрэвідалі. Перад Сакко і Ванцэцці казнілі Партугальца Мадэйраса, асуджанага на сьмерць за рабунак і забойства банковага касіера.

Пасля казні.

У сувязі з казняй Сакко і Ванцэцці, па ўсім сьвеце адбыліся маніфэстацыі. У Клевландзе (штат Огіё) выбухла бомба перад плебаніяй каталіцкага касцёлу. У Сан-Франціска арыштавана 127 маніфэстантаў. У шмат якіх местах Злучаных Штатаў Паўночнае Амерыкі паліцыя і войска пераведзена на баявы парадак. У Нью-Ёрку 6 ротаў пяхоты і 2 кулямётныя каманды гатовы да маментальнае дапамогі паліцыі, калі на гэта будзе патрэба. У Буэнос-Айрэс (Бразылія), як толькі надыйшла вестка аб казні, дэк маніфэстанты выбілі шыбы ў амерыканскім консуляце і атакавалі каменнямі фірмы, якія належалі да амерыканскіх грама-

дзян. Паліцыя ня можа ўспакоіць маніфэстантаў.

У Жэневе (Швайцарыя) адбыліся маніфэстацыі проці казні Сакко і Ванцэцці. У 11-ай гадзіне ўночы маніфэстанты выбілі шыбы ў амерыканскім консуляце, у амерыканскім бюро падарожы і ў амерыканскім готэлі; а таксама разбіты шыбы і ў шклянай сальі, дзе месціцца сэкратарыят Лігі народаў і адбываюцца паседжаньні Рады.

Пасля казні ізноў адбыліся маніфэстацыі, паліцыя і жандармерыя не далі рады разгнаць натоўпу, толькі выкліканая пажарная каманда, якая пажарнымі насосамі змуцілі маніфэстантаў разыйсьціся. 10 чалавек арыштавана.

У Парыжы (Францыя) адбыліся дзеве маніфэстацыі перад гмахам амерыканскага пасольства. Разганяючы натоўп паліцыя страляла, у рэзультате чаго некалькі чалавек ранава.

Падобныя-ж маніфэстацыі адбываюцца і ў іншых мясцох і дзяржавах.

Сакко і Ванцэцці сталі сымболом змаганьня працоўнага народу з вызысківаючымі яго буржуазна-капіталістычнаю клясаю. Яны сталі гэтакімі самымі мучанікамі за ідэю працоўнае клясы, як мучанікі за хрысьціянства.

Агульныя заметкі.

У судовай расправе над Сакко і Ванцэцці прызнаюць несправядлівым асуд з пункту юрыдычнага гледжаньня, на т інтэлігентныя прадстаўнікі буржуазнай адвакатуры. Аднак жа ня гледзячы на гэта амерыканскі суд асудзіў на сьмерць Сакко і Ванцэцці, а ўрад выканаў асуд. У чым прычына? Прычына ў тым, што буржуазія казніла ідэйных анархістаў Сакко і Ванцэцці толькі дзеля таго, што яны анархісты, якіх палічыла небяспечнымі элементамі для капіталістычнага ладу. Ці забяспечыла буржуазія сябе гэтым? Не!

Цяпер працоўна кляса мае сымболом змаганьня і прычыну помсты. Казнь Сакко і Ванцэцці—гэта іскра, якая не згасне ніколі, а заўсёды будзе запаліваць агонь, які будзе грэць змагарскі рух працоўнае клясы з яе душыцелямі.

НАВІНЫ.

— **Беларускі Народны Тэатр у Рубяжэвічах.** З Гарадзеі, Несьвіскага пав. Беларускага Народна Тэатр Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры дня 25-га жніўня пераехаў ў м. Рубяжэвічы Стаўпецкага пав. У Рубяжэвічах, так як у іншых мясцічках будзе пастаўлена некалькі спектакляў. Першы спектакль адбудзецца у суботу 27-га жніўня. Тэатр разлічвае ў Рубяжэвічах на вялікі паспех, бо у дзень прыезду трупы мясцовае жыхарства наладзіла артыстам урачыстае спатканьне.

— **Спадароў „Народ“.** Надовячы выйшаў з друку № 1 часопісі „Народ“ пад фармальным рэдактарствам М. Станкевічы, жонкі спадара. Дзеля таго што гр. М. Станкевічыха ня толькі пісаць, але і сказаць пару слоў пабеларуску ня можа (чэшка па нацыянальнасьці), дэк фактычна часопісь выйшла пад рэдактарствам спадара Янкі Станкевіча. Спадар сваёй часопісі, названай „Ворганам Беларускага Сял. Саюзу“ даў волю выключна сваім найніжэйшым інстынктам, якія выйшлі „на зверх“ дзякуючы грашовай дапамозе з асабістых сум Луцкевіча.

Часопісь выпаўнена выключна ляякай, бо іншага матэрыялу, як прызнаецца сама часопісь, не хапіла! Кожны каму трапіць у рукі спадароў „Народ“ толькі здзівіцца, да чаго можа спадлець чалавек! Рэч ясная, што з такой часопіссяй ня ўступаем у палеміку.

— **Пасол Рагуля ў Жэневе.** Вызначаны Беларускай Нацыянальнай Камітэтам пасол Рагуля, разам з Украінскімі прадстаўнікамі, 19-га жніўня выехаў у Жэневу (Швайцарыя) на кангрэс нацыянальных меншасцяў.

— **Доўга чакаць!...** З плёткаў абшарніцкага „*Slowa*“, аб пас. Рагуле, хоча скарыстаць „Наша Праўда“ толькі чакае запярэчаныя. Дзеля таго, што пас. Рагуля цяпер заграўнаю, дэк доўга прыдзецца чакаць!...

Відаць, што факт-рэдактара, гэтая чарговая плётка вельмі зацікавіла, дэк у гэтакім „настрою“ надта цяжка будзе пракацаць тыдзень-два часу. Бо калі п. Рагуля вернецца з Жэневы яшчэ ня ведама.

Здаравей было-б п. факт-рэдактару „Нашае Праўды“, каб цікаваць аб плётцы пакінуў і ніякае сэнсацыі у сваім „здоровым“ ўвабражэньні не тварыў.

— **Плёткі.** Віленскае абшарніцкае „*Slowa*“ зьмясціла плётку быццам пасол Рагуля (Старшыня Беларускага Сялянскага Саюзу) пераходзіць да палянафільскае паўлюкевічавае Рады. Парадаваны сваёю плёткаю, абшарніцкія пісакі зьвярнуліся да Паўлюкевіча за падра-

бязнымі інфармацыямі. І „понамае ли“, „доктар“ Паўлюкевіч ня мог нічым парадваць сваіх прыяцеляў.

Паўлюкевіч заявіў, як падае „*Slowa*“, што гэта немагчыма, бо вельмі вялікая розніца ў паглядач паміж Рагуляю і ім Паўлюкевічам.

Віленскія „*Утро*“ падае вестку, што паўстала у Вільні будка: „Клюб Беларускай Інтэлігенцыі“. Разумеецца змайстравалі гэтую будку паны палянафільны паўлюкевічаўскага „*сарту*“, ды умястоўскага „*gatuuku*“.

— **Ці ж гэта праўда?** „Беларускі Дзень“ падае, што: „*выехаўшы ў свой час у Менск, беларускі пісьменнік Фр. Аляхновіч апошнімі часамі сядзеў у падвале Г.П.У., а цяпер высланы ў Салавецкі канцэнтрацыйны лагер*“. У гэтай справе мы паставілі знак запытаньня дзеля таго, што Ф. Аляхновіч здаецца больш цікавіўся працай тэатру, як палітыкай, дэк на мог папасці туды, дзе вызначыў месца яму „Беларускі Дзень“.

— **Дзеве польскія рэчы.** Напісаць закон, гэта адна рэч, а ня выканаць—другая. Прынамсі гэтакага парадку трымаюцца польскія дзяржаўна ўрадовыя колы і паасобныя кіраўнікі. Прыкладам гэтага зьяўляецца гэтакае вось здарэньне: Беларуска кнігарня ў Вільні на Вострабрамскай вул. № 2, пасылаючы ў Вішнева поштаю пакет, заадрэсавала, згодна „языковых уставаў“ назоў пошты папольску, а рэшту адрэсу пабеларуску. Але-ж сталася тое, што не павінна быць, а іменная? Вішнеўскі кіраўнік пошты зьвярнуў пакет у кнігарню з сваім надпісам, вяртаецца дзеля таго, што нечытальны адрэс. Загадчык кнігарні зьвярнуўся, у мэтах спраўджэньня, да паштовае дырэкцыі з запытаньнем, ці не скасаваны „языковы“ закон? У дырэкцыі яму адказалі, што закон астаецца ў сіле. Ну, дэк чаму-ж, пытаецца кнігар, вось здарылася гэтакая штука? і паказаў пры гэтым пакет з абаротным надпісам кіраўніка пошты ў Вішневе.

Ня маючы што казаці, у паштовай дырэкцыі параілі кнігару падаць жалабу, а справа будзе разгледжана і вінаваты пацягнуць да адказнасці. Ну, і на гэтым тым разам скончылася. Што-ж вынікае з гэтага? Перадусім, як пісана на пачатку, разходжаньні паміж выдаваньнем і не выкананьнем закону,—ёсць тэндэнцыяй ў бок шавінізму і злой волі кіраўніка пошты. Беларуска нацыянальна сьведасць, з упорнаю рашучасьцю, трымаецца свайго ў кіраўнікоў кнігарні, а гэта сьведчыць, што Беларусь ня фікцыя, а жывы арганізм, які трэбуе свайго. У гэтакіх праявах, сьведасць сваіх правоў—залог нашай лепшай будучыні.

З жыцьця Польшчы.

Гандлёвы баянс.

За ліпень месяц г. г. гандлёвы баянс Польшчы ізноў не пажаданы. Прывезена ў Польшчу тавараў на 136 мільёнаў, а вывезена на 113.911 злотых, г. зн. прывезена ў Польшчу на 22 мільёны злотых у золаце болей як вывезена. Гэтакія рэчы сьведчаць аб блэгім гаспадарчым палажэньні дзяржавы. Дзе ўзяць гэтыя 22 мільёны золатам, каб выплаціць заграўнацы? На Палессі яшчэ-ж не здабылі золата!...

Польскія сацыялісты.

У сувязі з забойствам Сакко і Ванцэцці польскія сацыялісты таксама быццам пратэстуюць проці акту капіталістычнай несправядлівасьці, бо, бачыце, яны, дэк бароняць вольнасьць. Як польскія сацыялісты бароняць вольнасьць, нам добра ведама хоць-бы з прыкладу соймавае працы. Тут, абаронцы вольнасьці дэк выказваюць сябе акурат не абаронцамі, а душыцелямі вольнасьці. Польскія сацыялісты ў адносінах да нацыянальных меншасцяў увесь час робяць тое самае, што і рэакцыя польскіх партыяў.

Але-ж найцікавейшым з усяго польска-сацыялістычнага пратэсту проці казні Сакко і Ванцэцці зьяўляюцца гэтакія вось тэзы: „Не казнілі-б Сакко і Ванцэцці, калі-б работніцкая кляса Злучаных Штатаў была так сільна арганізаванай і сьведомасцю, як у Эўропе. На жаль відзім, што тэй сілы і патрэбнага ўплыву на палітыку Штатаў, амерыканскія работнікі яшчэ ня маюць“.

Гэта, дэк праўда, але-ж гэная праўда польскія сацыялістаў, калі яны гавораць аб сіле зўрапейскіх работнікаў, (а ў тым-і польскіх), у адносінах да іх самых, запраўды выклікае сьмех. І вось чаму. Як ведама, манаполь на работніцкі рух у Польшчы належыць сацыялістам. Сацыялісты цяпер знаходзяцца ў вострай апазыцыі да ўраду марш. Пілсудскага. Сацыялісты ўвесь час на старонках сваёй газеты задаюць рожныя пытаньні ўраду і закіды і вольнасьці ўсю пісаніну сацыялістаў урад нават і крывым вокам не гляне. Гэта, дэк сіла! Гэта, дэк уплыў на палітыку паноў польскіх сацыялістаў!...

КАМУНІКАТ

Беларускага Сялянскага Саюзу.

У дадатак да Камунікату Сялянскага Саюзу ад 20 чэрвеня с. г. (Сял. Нів. 49) у справе самазваннай і злоснай акцыі Янкі Станкевіча і ў сувязі з выходам у Вільні № 1-га часопісі „Народ“ ад 18 жніўня с. г. фальшыва называнай „Ворганам Беларускага Сялянскага Саюзу“ гэтым высьняем наступнае:

Ані гр. Янка Станкевіч, ані яго жонка Марыя, рэдактарка часопісі „Народ“, ані нейкая падстаўная асоба Шавелянка ня былі сябрамі Бел. Сял. Саюзу і цяпер імі не зьяўляюцца. Выступленьне гэтай тройкі ад імя Бел. Сял. Саюзу, зьяўляецца самазваным, пазаўленым этычных асноў, чынам, якога могуць дапусьціцца толькі асобы, якія не карыстаюцца сярод грамадзянства ніякай пашанай.

Уся правакатарская акцыя гэтай тройкі інспіруецца чужынцамі, якія баяцца разрасту сялянскае арганізацыі—Беларускага Сялянскага Саюзу. Чужынцы стварылі ўжо некулькі асобных груп, якія ўвесь час вялі і вядуць разбураючую працу сярод беларускага нацыянальнага адраджэнскага руху, але бачачы малы паспех у гэтай цёмнай рабоце, кінуліся на самы найніжэйшы этычна спосаб барацьбы, бо стварылі групу з тым самым назовам, проці якога увесь час вядуць нягодную работу.

Усё сялянства павінна ведаць, што існуе толькі адна запраўды сялянская партыя—гэта Беларуска Сялянскі Саюз на чале з пасламі В. Рагулей і Ф. Ярэмічам, а адзіным арганам Сялянскага Саюзу зьяўляецца „Сялянская Ніва“.

Часопісь „Народ“ не зьяўляецца арганам Б. Сял. Саюзу, а арганам правакатарскай шайкі, якая добрым імем Беларускага Сялянскага Саюзу, хоча спекуляваць і пабуджаць найніжэйшыя інстынкты сярод найціямнейшых элементаў проці беларускага руху.

Але гэтай нягоднай працы мы—арганізаваныя сяляне, дамо адпор і выведзем усё беларускае сялянства на шлях поўнага нашага вызваленьня.

Цэнтральны Камітэт

Беларускага Сялянскага Саюзу.

Вільня, 24. VIII. 1927 г.

*Ніколі не зністажсай газеты,
прачыташы дай яе суседу!*

Што дзеецца ў сьвеце?

Падзеі ў Кітаі.

У кітайскіх падзеях здарыўся гэтакі парот, якога ніхто не чакаў. Паўночная армія здавалася была аканчальна пабіта. Чанг-Кай-Шэк падходзіў зусім пад Пекін. Здавалася, што Чанг-Тсо-Ліна пагражала роўнае банкруцтва. Аднак-жа неяк усё пашло іначай, бо цяпер мы відзім: поўную перамогу Чанг-Тсо-Ліна над Чанг-Кай-Шэкам, які пакінуў астаткі арміі і выяжджае за межы Кітаю. Яго былая армія частка перашла да Чанг-Тсо-Ліна, а частка разбеглася і разбілася на паасобныя групкі. Сталіца паўднёвага ўраду Нанкін ужо занята арміяй Чанг-Тсо-Ліна.

Аднак-жа нельга сьцвердзіць, што пасля гэтакіх пасьпехаў Чанг-Тсо-Ліна закончыцца аружная барацьба ў Кітаі. Там гэтак усё залежыць ад капрысаў лёсу, што можна спадзявацца самых сэнасацыйных здарэньняў і выпадкаў.

Кангрэс нацыянальных меншасьцяў.

У Жэнэве 22 г. жніўня распачаўся кангрэс нацыянальных меншасьцяў. Кангрэс адчыніў дэпутат італьянскага парламанту Славенц д-р Вульфган. На парадку дня кангрэсу знаходзяцца гэтакія пытаньні: 1) аб міжнародным супрацоўніцтве нацыянальных меншасьцяў, 2) аб нацыянальных перасьледаваньнях з боку валадыроў над меншасьцямі, 3) аб мовах і правах нац. менш. і 4) аб заснаваньні заўсёднага сэкрэтарыату пры Лізе Нацыяў.

Кангрэс мае закончыцца 24 г. жніўня. Усяго прысутных на кангрэсе ёсьць да 100 дэлегатаў ад розных народаў.

Ліга Нацыяў.

Як ведама, Ліга Нацыяў паўстала дзеля таго, каб рэгуляваць узаймаадносінны паміж усімі дзяржавамі плянэты. Галоўнаю яе мэтай было разаружэньне. Аднак-жа гэтая мэта разьвеялася, як дым. Дык цяпер толькі і робяць дзяржавы, што загатаўляюць розныя прылады для вайны. У адным нумары заграничнае газэты адразу находзім весткі аб пабудаваньні Амэрыкаю новых караблёў, аб пабудаваньні Англіяй новых танкаў, аб павялічэньні Італіяй паветранага флёту і г. д.

Як відзім, дык Ліга Нацыяў не апраўдала сваіх мэтаў, аднак-жа паседжаньні адбываюцца. Гэтак вось 5 верасьня мае адбыцца сэсія Лігі Нацыяў. Што там будзе—няведама, але-ж, тое што нічога карыснага ня створыцца, дык гэта—бязумоўна, праўда.

Два зьезды.

Нядаўна ў м-ку Вэлеградзе (Чэхаславакія) адбыўся вуніятычна-каталіцкі зезд. На гэтым зьездзе былі прысутнымі прадстаўнікі ад каталікоў і вуніятаў.

Цяпер вось адбываецца другі з'езд у Лазанне (Швайцарыя) дзе сабраліся прадстаўнікі ад усіх хрысьціянскіх (апрача каталіцкіх) касьцёлаў, царквоў і сэктаў. Там ёсьць і праваслаўныя, і лютаране, і англікане і мэтадысты, і бабтысты і наагул ад розных протэстанскіх групаў.

На абодвух гэтых зьездах вяліся і вядуцца гутаркі аб злучэньні хрысьціянства ў адзіную царкву, ці прынамсі направіць і ўрэгуляваць узаймаадносінны назбыўшы варожасьць.

І вось што здараецца: Ня глядзячы на тое, што ўсе кіруюцца адной эвангеліяй, ня могуць ніяк дайсьці да паразуменьня і здаецца на перашкодзе стаяць не столькі догматы хрысьціянства, колькі адміністрацыйнае кіраўніцтва. Кожны духоўнік хоча быць першым перад Богам і выстаўляе сам сябе на гэтае першынство.

У адказ на кампрамісную прапанову, Рымскі Папа адказаў, што ён мае адзіны запраўды апостальскі сусьветны касьцёл, дык ня можа быць і гутаркі аб кампрамісе. Можна быць толькі капітуляцыяй іншых і падпарадкаваньне пад яго верхаводную руку.

Разумеецца, што на гэтакіх асновах ніякага злучэньня быць ня можа, бо магчыма гаварыць аб паразуменьні, але-ж на прыпынку кампрамісу, а не капітуляцыі, чыей-бы то ня было. Ужо гэтакі, відаць, парадак пануе на сьвеце.

Дзесятыя ўгодкі бальшавіцкай рэвалюцыі.

Ня глядзячы на тое, што яшчэ тры месяцы раздзяляюць савецкую ўладу ад 25 кастрычніка—дзесяцігодзьдзя кастрычнікавага перавароту, уся Савецкая Расея пасьпешна гатуецца да юбілейных урачыстасьцяў.

Па ўсіх месцах і мястэчках заснаваны юбілейныя камітэты, мэтай якіх зьяўляецца падгатоўка.

Днямі ўрачыстасьці адбудуцца шматлічбавыя мітынгі, канцэрты, лекцыі, на якіх будуць чытаны даклады аб здабытках рэвалюцыі, як у Расеі, так і заграіцаю.

У памяці народных мас будуць абноўлены ўсе этапы рэвалюцыйнай барацьбы з 1917 году.

Дзеля гэтага ўрачыстасьці маюць адбыцца пры ўдзеле ўсіх афіцыйных савецкіх арганізацыяў, прафэсійных саюзаў, коопэратываў, арганізацыяў работніц і сялянск, краснай арміі і ўсіх грамадзкіх устаноў.

Праграма юбілейных урачыстасьцяў прыблізна будзе гэтакая: 1) Палітычная дэманстрацыя, 2) інсцэніроўка палітычных здарэньняў, 3) маніфэстацыі і дэманстрацыі эканамічных, палітычных, культурных і грамадзкіх здабыткаў рэвалюцыі і 4) работніцкія мітынгі.

У юбілейных урачыстасьцях прыме дзейны ўдзел і савецкае дзяржаўнае кіно.

Згода.

Паміж савецкаю ўладаю і расейскім мітрапалітам Сяргеем у Маскве запанавала згода і поўнае паразуменьне. Мітрапаліт прызнаў савецкую ўладу запраўднаю і фактычнаю расейскаю ўладаю, а Саветы забавязаліся гарантаваць вольнасьць праваслаўнай царкве. У бліжкім часе Саветы выдадуць аднаведны закон, які будзе рэгуляваць правы царквы.

Расейскія эміграцкія газэты на гэтае здарэньне маюць самыя розныя пагляды: адны прызнаюць, што гэтак і павінна быць, а другія бачаць у гэтым новы паход проці праваслаўнае царквы.

Праваслаўнае расейскае духавенства на эміграцыі склікае духоўны сабор, на якім разгледзіць вышэй паданую справу і прыме адносную пастанову.

Паўстаньне на Яве.

Ява, гэта выспа на Індыйскім акіяне. Жыхарства гэтае выспы Явайцы, якія маюць сваю асобную мову і звычэй, але-ж знаходзяцца пад панаваньнем Галляндцы. Як і ўсякаму народу, таксама і Явайцы цяжка насіць чужацкае ярмо, а дзеля гэтага самага і разумецца, што Явайцы шукаюць ратунку. Ужо некалькі разоў Явайцы прабавалі паўстаць, каб здабыць вольнасьць, аднак-жа вызваліцца ім не ўдавалася. Спробы вызваленьня Явайцаў з-пад чужацкае залежнасьці гэтак напужалі гаспадароў-Галляндцаў, што яны на кожным кроку кожнага Явайца бачаць паўстанчыя намеры і чапляючы да ўсяго гэтага камунізм,—тасуюць рэпрэсіі. У некалькіх мясцох адбываліся явайскія вясельлі, дык вось ў гэтых урачыстасьцях паліцыя ўбачыла намер Явайцаў да паўстаньня. А калі так, дык і справакавала паліцыя паўстаньне Явайцаў. Сышчыкі хацелі арыштаваць на адным вясельлі падазронных асобаў, а гэта выклікала нездаваленьне сярод масы.

Галоўным арганізатарам паўстаньня зьяўляўся быўшы галляндзкі афіцэр Дэ-Жэр. Паўстанцы мелі на мэце абвясціць незалежную явайскую рэспубліку. Рэч ясная, што вольнасьць даражэй усяго, дык і ня дзіва, калі людзі, будучы ў нявольніцтве вырашаюць справу цаною свайго жыцьця—быць або ня быць.

Франка-Нямецкі дагавор.

Гэтымі днямі Французы і Немцы падпісалі дагавор, якім наладзілі гандлёвыя адносінны паміж двума дзяржавамі.

Падпісаны дагавор выклікае ў францускіх эканамічных колах вялікае задаваленьне,—а ўся публічная апінія заняла прыхільнае становішча да дэлегацыі, якая вяла і падпісала гандлёвы дагавор.

Шмат хто лічыць гэтае здарэньне пачаткам новае эры ў франка-нямецкіх адносіннах, бо быццам гэты дагавор зьяўляецца значным крокам наперад на шляху замацаваньня агульнага спакою.

А вось Палякі з Немцамі ніяк ня могуць прысьці да паразуменьня адносна гандлёвага дагавору. Відаць што Французы больш гібкія і палітычна здальнейшыя за Палякаў.

Літоўскі гандлёвы баянс.

Часта прыходзіцца спатыкаць заявы польскага грамадзянства, аб тым, што Літва ня можа існаваць самастойна-незалежна, толькі дзеля таго, што Літва знаходзіцца ў бліжкім эканамічным стане, бо няма вугальля, нафты, солі і г. д.

Справа іншая з Польшчай? Аднак-жа заявы польскага грамадзянства зьяўляюцца проста безпадстаўнымі. Эканамічна-гаспадарчае палажэньне кожнае дзяржавы найлепш можна мерыць гандлёвым баянсам. Як мы ўжо падавалі, дык у працягу некалькіх месяцаў Польшча прывозіць тавараў з заграіцай болей як вывозіць. Гэтае зьявішча ў дзяржаўным жыцьці вельмі не пажадана. І тут, дык акурат сталася нешта іншае ў адносіннах да Літвы.

Як падае польская газэта „Słowo“, дык за месяц ліпень вывезена з Літвы на 129,8 мільёнаў літаў (гэтак называюцца літоўскія грошы), а прывезена ў Літву на 120 мільёнаў літаў, гэта знача, што вывезена з Літвы на 9.800 тысяч літаў болей, як прывезена. Гэтакі гандлёвы баянс пажаданы і прыемны для кожнай дзяржавы. Як відзім, дык эканамічна-гаспадарчае жыцьцё Літвы знаходзіцца ў лепшым палажэньні чым палажэньне Польшчы.

3 Радавай Беларусі.

Пасылка хадакоў.

За апошні справаздачны час (6 тыдняў) з БССР выехала 852 хадакоў ад 28,138 чалав. Найбольш хадакоў з Барысаўскай, Віцебскай і Гомельскай акругаў.

Большасьць хадакоў накіравалася ў Сібір (705 чал.), на Урал (63 чал.) і на Далёкі Усход (84 чал.).

Для Беларусі адпушчана зямлі: ў Сібіры 19.000 душавых доляў, на Урале—5.500 і на Далёкім Усходзе—3.493.

Усе зямельныя фонды, адпушчаныя для БССР у Сібіры і на Далёкім Усходзе, ужо размяркованы. Засталіся вольныя вучасткі толькі на Урале (60 проц.).

Беларускае школьніцтва ў Смаленшчыне.

Сетка беларускіх школ I ступені ў Смаленшчыне павялічваецца ў 27—28 нав. г. на 100 прац. Для гэтых школ патрэбна падрыхтаваць настаўнікаў і Смаленскі губ. А.Н.А. супольна з Н.К.А. Р.С.Ф.Р. адпусцілі сродкі на перападрыхтоўку. З 25 ліпеня г. г. арганізаваны курсы на перападрыхтоўцы беларускага і жыдоўскага настаўніцтва.

Халера.

Нямецкія і некаторыя другія заграічныя газэты і польскія таксама ўжо у працягу нейкага часу пішуць,—быццам у Радавай Беларусі, пераважна на месцах, зьявілася халера.

Новая супалка.

Утварылася новая Беларускае супалка „Пробліск“.

Закладчыкамі арганізацыі зьяўляюцца наступныя грамадзяне: Янка Бобрык, Алесь Гурло, Алесь Званок, Ізраіль Плаўнік і інш.

Супалка распачала працу: будзе выдаваць альманахі і зборнікі паасобных сяброў.

Паміма гэтае супалкі, ёсьць яшчэ дзьве: „Маладняк“ і „Узвышша“. Але наколькі ведама, дык здаецца, што і ў гэтых супалках тыя самыя ухадзяць асобы што і ў „Пробліск“.

Жыхарства Радавай Беларусі.

Цэнтральны статыстычны ўрад Радавай Беларусі закончыў працу аблічэньня нацыянальнага складу Радавай Беларусі. Усяго агулам жыве 4.983.168 чалавек. Жанчын на 103 тысячы ёсьць болей як мужчынаў. Па асобным нацыянальнасьцям будуць гэтакія цыфры: Беларусаў 80,62 проц., Жыдоў 8,17 проц., Расейцаў 7,7 проц. і Палякаў 1,96 проц.

Мы ня ведаем якім парадкам тварылася аблічэньне, аднак-жа можна сьцвердзіць, што лічба Беларусаў усё-ж такі вельмі паважная. Так ці іначай гэта сьведчыць аб шырокай сьведасьці сярод Беларусаў.

Гаротная наша доля!

Як мы ўжо падавалі ў адным з папярэдніх нумароў нашае газэты, сёлета некалькі асобаў закончылі вышэйшую навуку. Закончылі, дык знача і трэба працаваць... Але вось тут дык і якраз здарыцца, што ня глядзячы на вышэйшую адукацыю цяжка будзе нашым маладым вучоным знайсці працу, якая бы прыносіла карысьць Бацькаўшчыне-Беларусі і дала неабходныя сродкі на прахыцьцё ім самым. Як, дзе і што будзе рабіць нашыя маладыя вучоныя—нам яшчэ ня ведама, але-ж наперад можна зрабіць зусім трафныя вывады, што іх чакае барацьба і змаганьне за тое, каб знайсці месца прылажыць сваю працу... Чаму? можа ўжо ўсё зроблена, можа Бацькаўшчына-Беларусь ня мае месца для сваіх вучоных? Не! Працы многа, але-ж на вялікі жал, ужо відаць гэткае гаротная наша доля, што пры існуючых варунках нельга працаваць, гэтак працаваць, каб быць карысным свайму Народу.

Для характарыстыкі нашага і нашых вучоных палажэньня падамо вось прыклад з вучонымі, якія пакінулі сьцены ўнівэрсытэту ў леташнім годзе. Было іх тры: Туронак, Дварчанін і Я. Станкевіч.

Першы з іх д-р лякарскіх навук Туронак, неяк прыстроіўся пры літоўскай клініцы, дзе і зарабляе неабходны кавалак хлеба. Вольны гас. д-р Туронак аддае беларускай грамадзкай працы, працуючы ў Белар. Інстытуце ды іншых арганізацыях. Таксама неяк прыстаў да берагу і доктар філялёгі Дварчанін. Ён, працуе ў Беларускай Навуковым Т-ве і іншых беларускіх культурных арганізацыях. Д-р Дварчанін апрацаваў „Беларускую Хрэстаматэю“ і наагул, як ведама, працуе над навуковымі досьледамі нашае мовы і літэратуры.

Найгорш здарылася з Я. Станкевічам, які маючы дыплём доктара філялёгі „балтаецца“, як кажуць часта „у паветры“. За больш як гадовы працяг часу Я. Станкевіч перамяніў

некалькі месцаў працы і нарэшце, доктар філялёгіі, ўзяўся за тварэнне палітычнае партыі.

Хто тут вінават: ці гаротная наша доля ці сам Я. Станкевіч? Судзіць неяк вельмі цяжка, аднак-жа мусім сцвердзіць, што праўдападобней будзе, калі скажам: што вінават у тым, (што доктар філялёгіі хапіўся за палітыку), і сам Я. Станкевіч і наша сучаснасць. Вінават сам Я. Станкевіч у тым, што замест таго, каб працаваць над апрацоўкаю нашае жывое мовы, пачаў капацца ў архіве ды выцягаваць адтуль анахразымы, ды наагуль усякую мертвячыну, а дзеля гэтага самага робіць тое, што нікому не патрэбна: прыслужыўся толькі „Маланцы“, якая напісала некалькі фэльетонаў, ды пацешыла гэтым гумарам сваіх чытачоў. Яшчэ і цяпер калі прачытаеш тыя фэльетоны, дык пасмяешся як належыцца. Вінавата-ж у „нядолі“ Я. Станкевіча наша сучаснасць у тым, што дала магчымасць Я. Станкевічу тварыць „палітыку“. Значна і на яго працу нашоўся купец, які выкарыстаў гэты тавар, (працу Я. Станкевіча) на тое, каб баламуціць Беларуска Народ даволі няўдала „палітыкаю“.

Дык вось якая доля спаткала нашых вучоных у леташнім годзе! Што здарыцца з сёлетнім?—цяжка гадаць. Цяжка дзеля таго, што беларускія грамадскія ўстановы гэтак існуюць, што ня маюць магчымасці выкарыстаць сваіх навучных сілаў па сутнасці.

Ст. Рубель.

Да грамадзян і паўнамоцнікаў, склаўшых дэкларацыі на ўрадавыя беларускія школы на 1927-28 школьны год.

У сувязі з распараджэннем Міністра Рэлігійных спраў і Публічнае асветы з 7.І. 1925 году на падставе ўставы аб арганізацыі беларускага школьніцтва з 31.VII. 1924 г., школьны інспектар разглядаўшы дэкларацыі, **не пазней 32 траўня** (мая) робіць сваё заключэнне і з усімі матэрыяламі і справу перадае куратару. На падставе дадзеных інспектарам прапавыццяў, куратар у **працягу месяца** рашае аб мове навучання ў тэй ці іншай школе і аб сваім рашэнні праз абвестку паведамляе **зінтэрасаваную люднасць**. Апрача таго, аб сваім рашэнні куратар паведамляе аднаго з тых бацькоў, якія жадаюць навучання сваіх дзяцей у беларускай мове і аднаго з тых, якія жадаюць навучання сваіх дзяцей у польскай мове.

Пастанову куратара бацькі могуць абжаваць да міністра асветы ў працягу 14 дзён, ад дня паведамлення праз абвестку.

Усе грамадзяне і паўнамоцнікі школьных абводаў, склаўшыя дэкларацыі на ўрадовую беларускую школу на 1927-28 школьны год, павінны дамагацца праз школьных інспектараў пастаноў куратара (калі куратар сам

не паведаміў) у справе арганізацыі беларускіх урадавых школаў на 1927-28 шк. год.

Пажадана было-б, каб паўнамоцнікі школьных абводаў, а там дзе паўнамоцнікаў няма, то бацькі, у ліку двух, **даведаліся-б** у вышэйсказанай справе ў мясцовага школьнага інспектара асабіста, але, калі значная адлегласць школьных абводаў ад мясцовых інспектараў гэтаму перашкаджала-б, то хай звяртаюцца **пісьменна** (заказнымі пісьмамі) з цвёрдым дамаганнем пастановы куратара ў справе адчынення беларускіх урадавых школаў на 1927-28 школьны год.

УВАГА: Пад славамі: „школьны абвод“ разумецца бліжэйшыя вёскі, якія злажылі дэкларацыі агулам на 40 дзяцей. Таксама будзе будзе лічыцца школьным абводам і адна вёска, сяляне якой злажылі дэкларацыі на 40 дзяцей.

Галоўная Управа
Т-ва Беларускае Школы.

Польская рэлігійная місія на нашых землях.

Калі ўжо сам чалавек прызнаецца да віны, дык факт, што ён вінават, а гэта вось, акурат і робіць польскія газеты, перадусім абшарніцкае, манархістычнае віленскае „*Slowo*“:

„У апошнім месяцы, — піша „*Slowo*“, — раз-за-разам добра ўкладваючую гармонію рэлігійнага сужыцця ў нашым краі замуціў без патрэбы нямілымі, а на т і немаючымі назову шкоднымі для касцёла і дзяржавы дзеямі гвалту і брутальнымі ўчынкамі кс. канонік Бародзіч, які прыбыў да нас у місіі з Сан-Рэма і быў назначаны духоўнымі ўладамі ў Дзісенскі павет, пад самую польска-савецкую граніцу, дзе кожны ўчынак польскага грамадзяніна, духоўніка ці ўрадоўца вырастае ў сымбалічны вымер, які гавора аб нас чым мы зьяўляемся адзначаючы, а прынамсі мусіць адзначыць, што на нашым баку распачынаецца іншы сьвет, вельмі адменны і з вялікімі розніцамі ад таго, што творыцца бяз волі народу за Дзвіною, на землях сучаснага Саюзу Савецкіх Рэспублікаў.

Ня будзем паўтараць падрабязнасцяў вырубання ксяндзом Бародзічам дрэваў на супольным каталіцка-праваслаўным магільніку ў Леванполі на патрэбу новабудаванага там каталіцкага касцёлу, бо лічым, што вырубанне тых сталетніх дрэваў было аднолькава прафанацыяй магільніка (абразаю—знеславеннем) як каталіцкага, так і праваслаўнага, было недапушчальным парушэннем спакою, які панаваць павінен на месцы вечнага спачынку, на тым месцы, з якога нават дзіця з маральным пачуццём не зломіць галінкі, не сарве красачкі з кветачкаў, ня возь-

ме маліны ці паземкі. Ня будзем паўтараць таго здарэння, якое прыслужылася кс. Бародзічу, як забарона пахаваць на супольным магільніку праваслаўнага нябошчыка, бо бачым у гэтым правую поўнага пагвалчэння праў нябошчыка ў прыязні і вернасці для сваёй веры хрысціяніна, які хацеў быць пахаваным у асьвенчанай зямлі, замест у прыдарожным бязбожным роўе“.

Калі ня хоча паўтараць гэтага польскае „*Slowo*“, дык паўтараем мы. Вышэй паданыя факты выразна сьведчаць аб тых зьдэках, якія пануюць над намі Беларусамі. Гэтыя ўчынкі духоўнае ўлады зафіксаваны на шпальтах польскіх-жа газетаў зьяўляюцца дакументальным даводам на поўнае пагвалчэнне нашых правоў, з боку прадстаўнікоў польскае ўлады. Гэта сцвярджае сама-ж польская газета „*Slowo*“, ды іншыя!

Усе свае праступныя ўчынкі кс. Бародзіч грунтуе вась на чым: „У віленскай сэмінарыі, за часоў царызму, вучылі нас, што каталіцкі духоўнік павінен навучыць людзей выключна рэлігіі. Гэта зразумела. Але цяпер, калі каталіцкая Польшча уваскрэсла, мне здаецца, што дэвізам ня толькі польскіх грамадзян але-ж і духавенства павінна быць „Бог і Айчызна“.

І вось, „згодна гэтага максымуму, — як піша „*Przeglad Wilenski*“ — кс. Бародзіч дамагаецца затычыць праваслаўную царкву ў Леванполі, як шкадлівай для Польшчы і аддаць яе як найхутчэй каталікам, разам з парафіяльнаю зямельнаю маемасцю“.

І гэтакім вась сродкамі кс. Бародзіч абавязуецца „прывясці да ног Я. Э. натоўпы новых каталікоў і здабыць сьноў Айчызны“.

І гэта ўсё творыцца іменем Божым і іменем яго сына Хрыста, які, як ведама, забараніў ўсякае беспраўе і захопнасці.

Ад Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культурны.

Грамадзяне Беларусы!

Падавайце дэкларацыі на беларускія школы, згодна інструкцыяў Інстытуту, зьмешчаных у № 61 „Сял. Нівы“.

Выясніце рэзультаты ўжо зложаных дэкларацыяў.

У ўва ўсіх справах звяртайцеся да Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культурны (Вільня, Завальная 6—5).

Інстытут высылае друкаваныя бланкеты на дэкларацыі.

Замест фэльетону.

Сварка ў палянафільскім балоце.

Як мы ўжо ня раз выясьнялі, у Заходняй Беларусі ёсьць дзве палянафільскія газеты: „Беларускае Слова“ і „Беларускі Дзень“. Абедзве гэтыя газеты выдаюцца за польскія грошы і маюць сваім заданьнем падгаварваць Беларусам, што няма на свеце лепшага жыцця, як пад Польшчай. Адным словам гэтыя дзве газэціны паўсталі дзеля таго, каб крычаць: „Няхай жыве Польшча!“ Гэта яны рабілі і робяць, але-ж у адносінах адна да другога да гэтага часу трымаюцца нейтральна. Калі чытаць „Беларускае Слова“, дык можна падумаць, што „Бел. Дзень“ ня існуе. Гэтак сястрынкі-паляфілкі трымаліся нейтральна, безстаронна адна да другога. Але вось нядаўна зварухнулася палянафільскае балота, бо ў гэтым балоце разарвалася „бомба“ пад назовам „Беларуская Культура“ (кн. № 1). Ад разрыву гэтае „бомбы“ папалохаліся „жабы“ ў паўлюкевіцкай частцы балота і раптам на ўвесь голас „заквакалі“.

Аб гэтай „бомбе“ і аб прычынах яе ўзрыва нам хочацца пагаварыць з чытачамі „Сялянскае Нівы“.

Мала „Бел. Дня“, бо сялянства ня слухае яго заклікаў, дык канцэсіянер на беларускасьць п. Ф. Умястоўскі распачаў выдаваць мясячнік „Беларуская Культура“ і вось тут-то, робячы агляд беларускіх газетаў, часопісь, паміж іншым, зьявіліся гэтакія вась радкі:

„Антыподам „Нашае Праўды“ зьяўляецца газета „Беларускае Слова“ орган Паўлюкевіча. Газэта „Б. С.“, як і ўся „група“ Паўлюкевіча, ня звязана ані маральна, ані ідэяна ані з воднаю польскаю дэмакратычнаю групаю, — хоць і лічыць сябе палянафільскай. „Палянафільства“ газеты штучнае, няглыбокае, няшчырае. Газэта

больш цікавіцца расейскімі справамі, што асабліва яркава выявілася ўва ўсёй справе Кавэрды. Змагаючыся з камуністамі, газета аднак вельмі прыхільна адносіцца да ўсякіх расейскіх партыяў. Такая пазыцыя Паўлюкевіча, з пункту гледжання беларускае нацыянальнае ідэалёгіі, не вытрымліваець крытыкі, бо ўсе расейскія партыі, пачынаючы манархістамі і канчаючы сацыялістамі, лічылі і лічаць Беларусь часткай адзінай, непадзельнай матушкі Расеі, а гэта значыць зьяўляецца адкрытымі ворагамі беларускае культуры“ (Арт.: Ад „Нашае Долі“ да „Беларускае Культуры“, стар. 41).

А ў другім месцы „Беларуская Культура“ піша:

„Паўлюкевіч, убраўшыся ў палянафільскую вопратку, трымаець нейкую падазроную сувязь з расейскімі манархістамі і эмігрантамі, а сваіх блізкіх супрацоўнікоў выходзіць на расейскіх нацыянальных „герояў-патрыётаў“ (Артыкул „Шлях да незалежнасьці Беларусі“, стар. 35).

Дык вось гэта была „бомба“. А цяпер вась і прычыны выклікаўшыя яе ўзрыў. Тут ужо ясна і адкрыта, што гэтакую пісаніну аднае палянафільскае газеты і „групкі“ на адрэсу другога, выклікала канкурэнцыя, ці „сорэвнованіе“ — выперакі ў працы на карысьць шчодрэ для іх маткі Польшчы і яе „дзядка“.

Умястоўскі, як шчыры Паляк ня можа абсалютна даверыць Расейцу Паўлюкевічу, а таксама не пазбаўлены і жаданьня быць адзіным кіраўніком палянафільскага фронту. Вось з-за гэтых прычынаў і распачаліся выперакі ў працы двух чужакоў-падшывальнікоў над безрэзультатным баламуцтвам Беларускага Народу.

Разумеецца, што нападкі Умястоўскага вельмі перапудзілі Паўлюкевіча, то-ж не жартачкі астацца бяз сродкаў і сесьці ізноў у калёшу!... Дык і „заквакалі жабы“ ў яго балоце.

У № 26 свайго „Беларускага Слова“ Паўлюкевіч даў адказ і зьявіўся аж пяць пратэстаў сваіх дэфэнзыўных экспазытураў. Гэтымі пратэстамі ўсе паўлюкевіцкія дэфэкспазытуры даводзяць, што ўсё, што піша Умястоўскі ў сваёй „Беларускай Культурны“ зьяўляецца няпраўда, што палянафільства Паўлюкевіча вельмі моцнае і божацца, прысягаюць і клянучца ўсе пяць „паўлюкевічанкі“, што яны шчыра і глыбока кахаюць польскую дзяржаву і што здоляюць наварнуць да гэтага ўвесь Беларуска Народ.

Апошні, гэтую сьвятую прысягу, падпісаў ад імя працаўнікоў „Беларускае Будкі“ быўшы „генерал-рэдактар“ „Сялянскае Нівы“—Міцька. Гэтак і падпісаўся!... Навошта Міцька ўвесь час ужывае свайго былога тытулу?... Вось пытаньне?... Трубіць аб тым, што „Сял. Нівы“—нікудышняя і пасьяла тытулуецца як быўшы яе „генерал“. Гэтак рабіць можа чалавек, у якога не стае аднае клёпкі, як гавора прыказка. Дык аб гэтым мы знаем у адносінах да Міцькі, а цяпер дазналі і ў адносінах да Паўлюкевіча... які — ганьбіць „тавар“ і купляе яго. Усё гэта гавора, што калі людзі папулярныя быўшы блізкасьцю да „Сял. Нівы“, дык сама яна безумоўна цэнная, бо фальсыфікуецца толькі добры тавар!...

На заканчэнне яшчэ раз адзначу:—вось як выглядае жыццё ў палянафільскім балоце, — адны жабы квакаюць з дакорам па адрэсу другіх за няверны тон, а другія з перапуды, як-бы не пазбыцца свайго логавы божацца і клянучца, што іх тон выліваецца з глыбіны жабінага сэрца і са шчырым пачуццём да хлебадаўцаў.

Яснавід.

Замест адказу.

Вясыці палеміку з Паўлюкевічам і з яго „Словам“ мы ня лічым патрэбным. Ня лічым патрэбным дзеля таго, што яго праца ўжо даволі ўсім вядомая. За гэта ён і карыстаецца з ласкі, з шулерні і з грошай ад „гаспадароў“ каб пяць ім гімны, як гавора наш сымпатык у сваім ніжэй паданым лісьце. За гэта яму і плацяць, каб ён даяў таго, хто запраўды працуе на карысьць Беларускага Народу.

Не вядучы прыцыпова палемікі з брудасам і ганебнікам, замест адказу на яго зьвяг, зьмяшчаем ніжэй два лісты: няхай ведае сьвет, як аб Паўлюкевічу думаюць масы і якія пасьпехі мае яго праца і заклікі яго купленых сяброў. Там, дзе зганьбіў сябе прадажнасьцю Гардзея, арганізуецца Гурток Беларускага Сялянскага Саюзу. Вось як памог Гардзею заклік аб тым, каб Беларусы адхіляліся ад сваёй арганізацыі ды прыставалі да польскае, якою зьяўляецца паўлюкевічаўшчына.

Некалькі запраўдных слоў.

(Ваўкавык).

Апошнімі часамі ў сувязі з канфэрэнцыяй, на Беларуска-Сялянскі Сяюз ізноў пасыпаліся шматлічовыя напады ворагаў Беларускага Народу. Вось на гэтых нападах і хочацца затрымацца, ды сказаць некалькі словаў. Асабліва злосна нападае паўлюкевічаўскае „Слова“, а таксама, хоць не ў гэтай меры і „Н. Праўда“.

Мяне перадсім дзівіць, няўжо-ж кіраўнікі „Нашае Праўды“ страцілі-б што-колечы калі-б Беларусь стала незалежнай? Здаецца, што не! Дык навошта-ж нападаць на таго, хто жадае незалежнасьці і колькі можа і што можа рабіць у мэтах яе здабыцьця? Я не магу зразу мець прычыны нападкаў „Нашае Праўды“ на Беларуска-Сялянскі Сяюз!..

Рэч іншая паўлюкевічаўшчына!.. Я добра ведаю, што Паўлюкевіч на нацыянальнасьці Расеі са стады „слаўных“ чорнасотнікаў, дык і стараецца біць польскімі прыладамі Беларуска-Сялянскі Народ ува імя „бацюшкі-пара“. І ўсе гэта добра разумеюць, а дзеля гэтага самага з усіх паўлюкевічаўскіх нападаў на Беларуска-Сялянскі Сяюз і на іншыя беларускія арганізацыі, народ сьмяецца, а да самага Паўлюкевіча з агідаю праяўляе ненавісьць.

Народ ведае, хто такі Паўлюкевіч і добра ведае яго шкодную працу, дык і ня дзіва, што яго дэфэнзыўнага зместу напады на запраўдных Беларусаў параджаюць злосьць у пачуцьці ўсяго Народу, апрача зьдэмаралізаваных, зьдэнацыяналізаваных прадаўшых сябе за грошы Паўлюкевічу адзінак, якія трацяць пашану ў вачох беларускіх масаў.

Сялянскі Сяюз чысьцінёю сваёй Ідэі захоплівае кожнага Беларуса, а Ідэя Беларускага Сялянскага Саюзу ўжо даўно ведаемая.

Дык вось чаму запраўды сьмешна выглядае ўся камедыя паўлюкевічаўскага „Слова“ з яго „высока-артыстычным“ гімнамі: „О, матка Польшча, кахаю цябе!“ Гэтакі „конік“, як нейкі Гардзея, не далёка павязе паўлюкевічаўскую каляску „понимаєте-ли!“

Вінаград.

Да Цэнтральнага Камітэту Беларускага Сялянскага Саюзу.

Я, ніжэй падпісаны, жыхар вёскі Літвы, Палачанскай пошты і гміны, прашу Ц.К.В.С.С. выслаць мне камплект літэратуры для ўходу ў партыю і на арганізацыю Гуртка Інстытуту Гаспадаркі і Культуры. У нас, як працяталі „Сялянскую Ніву“ пасьля канфэрэнцыі, то ўвядзлі, што Сяюз ёсьць партыя праўдзівая, каторая бароніць нашы інтарэсы. Хоць у нас у вёсцы быў сябра Саюзу А. Г., але яго ніхто ня ведаў, што ён ёсьць у партыі. Толькі з паўлюкевічавай газэты ўвядзлі, што А. Г. быў сябра Саюзу.

18.VIII. 1927 г.

Гаспадарскі аддзел.

Як сушыць грыбы.

У нас прынята сушыць грыбы цэлымі ў печы на разасланай саломе, або на шпільках, ватнутых у дошку. Сушацца найбольш галоўкі, а карэнь іх, маючы ня меншую вартасьць чым галоўкі, або ідуць на смажэньне, або выкідаюцца. Зсушаныя грыбы гаспадарыя, кладучы ў гаршчок ломіць на кавалкі. Часам грыб будзе трохі чарвівы, дык з сподняго боку зсохшага грыба відаць дзірачкі. Чарвякі ў гарачай печы зараз уміраюць у сярэдзіне тоўстага грыба. А як грыб разварыцца, яны ўспывуць наверх стравы, так што агідна яе есьці.

Заграніцай, асабліва ў Чэхіі, такі спосаб сушэньня грыбоў даўно пакінуты. Тутака грыбы, як галоўкі так і карэнь іх, крояць на тонкія пласточки (каля 2-х міліметраў), раскладваюць

Да нас пішуць.

Беларускі Народны Тэатр у Гарадзеі.

Нядзеля 21-га жніўня с. г. Дзень пагодны, трохі пахмурны. Жыхары места і вёскі, якіх дзеліць палатно чугункі ад самага раньня ў прыпаднятым настрою. Нейкая няведаемая сіла ўвайшла ў іхнае пачуцьцё, заэлектрызавала іх... Кожны чуецца добра, радасна, прыемна... Гэта-ж наш родны Тэатр, наша роднае беларускае слова, наша культура сёньня будзе на сцэне ў Гарадзеі! Слова „Беларускі Тэатр“ ня сходзяць з вуснаў кожнага, усе чакаюць толькі вечара. Надыходзе 8-ая гадзіна, пачынаецца запайняцца саяя маладзёжай, а за ёй ідуць і старэйшыя. Зайграла духавая аркестра і зараз уся саяя запоўнілася. Чуецца гоман, сьмех і словы... пачынаецца патрыятычным маналёгам Стасюка, які захоплівае Беларусаў зместам і іграй.

Незабаўна на сцэне камедыя у 2-х актах М. Кудзелькі—„Мікітаў лапаць“. Ролі абсаджаны так: Яўмень—гр. А. Лобан; Грыпіна—гр-ка Э. Залкінд; Зоська—гр-ка З. Ррыц; Дар'я—гр-ка Туркевічанка; Саўка—гр. М. Маскалік і Мікіта—гр. Івашка.

Усе артысткі і артысты іграюць нязвычайна жыва і памастацку. Камедыя і ігра напаўняе саяю гумарам, гучным сьмехам. Тэатральнае прадстаўленьне заканчваецца танцам на сцэне беларускай Лявоніхі, якая нязвычайна ўдала праводзіцца групай. На самы канец выступае хор, зложаны з тых самых артыстак і артыстаў, якія вельмі добра спаўняюць некалькі беларускіх народных песьняў, а на незамоўкны—біс пяюць:

„Дзе чутны мовы нашай гукі,
Дзе брат гаруе з году ў год
Там працы шмат чакаюць рукі,
Там Беларускі Наш Народ“!..

Зачынаецца заслона, уся саяя поўна аплаздысьментаў і клічаў: біс, біс, біс!

Прысутны.

Першая ластаўна Беларускай Культуры ў Моўчадзі.

Спакон веку ў Моўчадзі ня бачылі і ня чулі беларускіх культурных дзеячаў і культурных арганізацыяў. Простую беларускую мову можна было толькі пачуць у сераду на кірмашы. Яна, як тая хваля пакатвалася з-за, ўсіх старон (з акружаючых вёсак), у мястэчка і тут, як кроў у сэрцы бурлела-кіпела цэлы дзень бязупынна. Мову родную нашу спанявералі, насьмехаліся, але не маглі стрымаць; яна як лавіна кацілася на мястэчку бойка і нястрыманна!..

У другія дні чуеш размову польскую, гэта спаняізаньня каталікі-Беларусы, каторыя лічаць сябе „інтэлігэнтамі“, (бо Палякаў усім няма ў Мочадзі), або чуеш расейскую, гутарку, гэта зрускаваньня праваслаўныя Беларусы, (бо Расейцаў так-жа няма). Ну, а тут табе летам сьнег на галаву!.. 3,4,6,7 жніўня г. г. бачым у Моўчадзі „Беларускі Народны Тэатр“, з мастацкім вышэйняй пры-

гожых беларускіх п'есаў і народных песьняў. Што гэта? Прыгожыя, інтэлігэнтныя, асьвечаныя людзі гавораць, іграюць і сьпяваюць на мужыцкай мове, ды яшчэ гэтак пекна выходзіць і не фанабарыстыя. Вялікую прыемнасьць мы мелі з ласкі ўмелага кіраўніка тэатру грам. Яцны і паважаных артыстаў.

Вітаем Вас, першыя ластаўкі нашага Беларускага Культурнага жыцьця. Вітаем Вас!!!

О. Нікіл.

Спэктанль у Арлянятах.

7-га жніўня Гуртком Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў вёсцы Арлянятах быў зладжваны спэктанль вечарына. Пастаўлена было „Птушка Шчасьця“—Аляхновіча і „Суд“—Галубка. Вечарына прайшла вельмі добра. Было вялікае зацікаўленьне ў публікі і шчырае пажаданьне далейшай працы на піве роднай культуры. Артысты-аматары, ня глядзячы на тое, што амаль усе гулялі першы раз на сцэне, сыгралі свае ролі вельмі добра. Дапоўнілі праграму скокі, дзе таксама можна сьцьвердзіць з прыемнасьцю, што ўсе адбылося бяз ніякіх авантураў, як гэта даецца заўважыць на вясельях. Цяпер Гурток Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў Арлянятах зьбіраецца ўзноў арганізаваць спэктанль на 28 жніўня; мае быць пастаўлена „Паўлінка“ і „Зьбянтэжаны Саўка“.

У. Г.

Да Беларусаў.

(Пружаншчына).

Сумна неяк і жаль агартае калі прыгледзіцца да нашага гаротнага жыцьця. Гаротнае яно зусюль, мы як сіраты, якія, на сваёй Бацькаўшчыне Беларусі гаруем з году ў год, пад зьдзекам чужындаў, каторыя што раз то больш запаўняюць наш край. У нашых бацькоў зямлі мала, а нам ужо на гэную зямлю дык і квапіцца ня прыходзіцца. У нас пад бокам „рэформуюць зямлю, тую зямлю, каторая абліта потам нашых продкаў. Але ці дзе хоць аднаму Беларусу ўдзялілі хоць куртаты кавалак зямлі? Не!.. Усю зямлю абселі чужынцы. У нас нігдзе няма на беларускіх вёсках школ, мы маладыя астаем без навукі, тагды як кожны народ мае высокае школьніцтва. У нас, калі знойдзецца шчыры змагар за родную школу і асьвету, дык лічаць яго „бальшавіком“ саджаюць за краты, як праступніка. З усіх сіл стараюцца забіць думкі Беларуса, сілай навязваюць чужую школу, з мэтай зьдэнацыялізаваць нас. Ці-ж ня сіратамі мы асталіся ў сваім краі, пазбаўленыя зямлі і школы? Але якім-бы спосабам яны ня стараліся нас зьдэнацыялізаваць усё-ж такі мы астаёмся Беларусамі. Мы асьвету здабываем бяз школы, мы жылі раней і будзем жыць заўсёгды. Толькі няпрыемна, што „Наша Праўда“ кідае брудам, лаянкай, брахнёю аблівае нашых шчырых прадстаўнікоў. Замест таго каб змагацца з няпраўдай, з ворагамі ў масках Беларусаў, яна змагаецца з нацыянальным рухам, і яго дзеячаў аблівае брудом у кожным нумары. І гэта ўсё творацца пад той час, як трэба было-б стануць у адзіны фронт усім Беларусам.

Сын Беларуса.

Юбілей плуга.

Плуг у сучаснасьці для нас зьяўляецца звычайнаю земляробскаю прыладаю. Аднак-жа плуг мае сваю гісторыю і даволі слаўную. 100 гадоў таму назад браты Вэвэркі ў вёсцы Рыбітвы (Чэхаславакія) змайстравалі плуг і прыстасавалі яго да земляробства, даўшы гэтым поўную адстаўку сасе, акая не гарала, а толькі парала зямлю.

З таго часу прашло ўжо сто гадоў, а дзеля гэтага самага, у Чэхаславакіі адбылася вялікая ўрачыстасьць.

У месце Пардубіцах у прысутнасьці міністраў сяляне сьвяткавалі юбілей плуга. Там знаходзіцца нават памятник братам Вэвэркі, вынаходцам плуга.

Прысутны на юбілейнай урачыстасьці некалькітысячны натоўп людзей адбыў экскурсію з места Пардубіц у Рыбітву, дзе жылі і працавалі браты Вэвэркі.

Разам з натоўпам адведалі вёску Рыбітву старшыня чэхаславацкіх міністраў Швэгля, ваенны міністар Удржал і міністар земляробства Сардзінка.

На поле вёскі Рыбітвы было прагарана некалькі барозен плугам, які спецыяльна быў зроблены па форме першага плуга братаў Вэвэркаў.

У сувязі з урачыстасьцю наладжана была выстаўка ўсіх земляробскіх прыладаў, пачынаючы ад гістарычнае сахі і канчаючы сучасным плугам-трактатарам.

М. Вершынін.

Нашы выбары ў самаўрад.

(Моўчадзь, Баранавіцкага пав.).

26 ліпеня г. г. адбыліся выбары ў гмінную раду ў Моўчадзі.

Было падзелена 16 спіскаў а усіх абвдаў. Прайшло: 2 жыды, 1 паляк і 9 Беларусаў, адзін з іх несвядомы Беларус—П. Язеп, які лічыць сябе Палякам, бо каталік. Прайшоў хітрасцё на чужому спіску. Асоба ня сумленая. Можна рабіць ашуканствы, падлогі і лжывыя паказанні.

Бязумоўна перамога на старане Беларусаў. 9 жніўня адбыліся выбары войта. Былі два кандыдаты ў асобе гр. Лойко П. і даўнейшага войта Воронца Ю. Застаў выбраны даўнейшы стары войт Воронца Юстын, Беларус, усімі паважаная асоба.

Да соймаку павятовага выбраны 1) Коллойт Гуго — Паляк 2) Апанасік — Беларус. Ужо надыходзіць тая пара, што людзі разумеюць, як і каго выбіраць у самаўрады.

O. Nihil.

Дзе праўда?

(В. Шэні, Пружанскага пав.).

Якое вялікае значэнне для нас маець тэатр, аб гэтым кожны добра ведаець. Тэатральнае прадстаўленне гэта—сэрыя жыццёвых адбіткаў, якія і служаць для выклікання ў людзей таго ці іншага настрою. Праз тэатр мы пазнаем разам з сучаснасцям і мінуўшчыну, пазнаем змаганьне людзей за лепшую будучыню, а нат і сам шлях змаганьня.

І не адзін раз здаралася, што дзякуючы роднаму тэатру зварухнецца дух таго ці іншага чалавека, а ён сам пойдзе ў вяр змаганьня за прыкладам якога небудзь Якіма Сарокі з „Заручын Паўлінікі“—Аляхновіча, ці студэнта Якіма з „Апошняга спатканьня“—Галубка.

Усё гэта добра зразумела нашая вясковая моладзь. Некалькі спробаў наладжаньня вечарынаў найлепей сьведчаць аб гэтым. Я гавару спробаў, бо не ўдалося наладзіць аніводнага спектаклю. Усе гэтыя спробы разбіваліся, калі не адносінамі да іх п. старасты (найчасьцей), дык адсутнасцю памешканьня.

Яшчэ ў мінулым годзе даведалася моладзь, што польская школа, якая да гэтага часу месцілася ў старым будынку перадаваенай школы—будзець перанесена, а стары будынак застаецца пустым.

Сколькі было радасці!

Трэба ведаць, што ў старой школе ёсьць даволі прасторны пакой, у якім ужо некалі быў наладжаны польскі спектакль.

Моладзь адразу ўхапілася за працу, спадзяючыся, што ў пакінутай школе можна будзець выкарыстаць памешканьне для вечарыны.

Пачалі падгатоўку п'есы „Страхі жыцця“—Аляхновіча, падалі да старасты просьбу аб дазvole, а самі пачалі старацца аб памешканьні. Аднак памылілася ў сваіх лятучэннях моладзь, бо ёй не ўдалося ня толькі што ўлезці ў старую будыніну, але-ж не ўдалося атрымаць дазволу. Пан староста загадаў заплаціць 14 зл., якіх сабраць у нас трудна.

Гэтым і кончылася.

Праз увесь год пакінутая школа сьвяціла пусткамі. Толькі вецер пасьвістаў праз разбітыя шыбы, ды белы сьнег убываўся ўва ўсе шчэліны.

Моладзь пачала шукаць прычыны, для якой пакідалася старая школа, пабудаваная сялянамі за ўласныя грошы. Прычына хутка знайшлася. Аказалася, што школу кінулі дзеля таго каб перанясці сюды пастарунак, які з гэтага часу месціцца ў даволі прасторнай хаце і якому чамусьці стала цесна.

Вось і шукай ты праўды!

Ты селянін для таго каб убачыць што небудзь роднае са сцэны ідзі ў пуню, ці хоць у хлеў, а пусты будынак няхай гніець, ці забіраець яго паліцыя, абы толькі ня прынес ён карысьці таму, хто яго сваімі мазалістымі рукамі будаваў праліваючы пот.

Кастусь Нядоля.

Жыццё вёсак.

(Залескай вол., Дзісьненскі пав.).

Гаротна і сумна плыве жыццё ў нашых вёсках, як шмат і ў іншых у Заходняй Беларусі.

Сялетняя зімка—лютая шмат каго давяла да торбы і так што каб ня ўмерці з голаду, бядакі-сяляне сабіралі ў вяну розную траву каля платоў, і гэтым толькі аджыўлялі душу... Пачулі што даюць у воласьці „пазычку“ на насенне, дык пабеглі апошнім духам... Вось думаем атрымаем, і тагды атсеём поле ды купім, якога вотрубя хоць прыцерці гэную траву... Але, дзе-ж бядак атрымае! У яго няма з чаго спагнаць, а хто і атрымаў, дык проста сьмех і сьлёзы!...

Праўда, атрымалі такі шмат хто! Але ня бядакі-сяляне, а лізуны, асаднікі, дый паны. Ведама яны дык і ў Бога шчаслівыя людзі... А нас бедакоў, дык усё усёнкае валіцца. Чакалі летца, а мо' што зародзіць? Аж усё кепска, бо спалена сонцам, толькі добрая трава парасла на сенажацях, дзякаваць і за гэта.

Амаль што кожны месяц зьяўляюцца наказы на падаткі. І якіх толькі ня прыдумана!... Ну, дык за тое і сэквестратары у нас мітусяцца, як маланкі у навальніцкаю пару... Наша воласьць усім бедна, толькі паліцыяй, дык вельмі багата. Да ваеннага часу бывала адзін вураднік, а цяпер аж 6 штук!... Што-ж ім рабіць у нас? Зладзеяў няма каб сачыць!... Сноўдаюць з вёскі ў вёску вочы вытарашчыўшы, угледаючыся, дзе вецер садраў ад вугла даску ды пішучь штраф. Не пералічыш усіх іхніх „мэдаў“!... Але-ж яшчэ мала гэтага, што ўвядзюць, нават хай і чуюць што-колечы, дык хадзі, „хаме“ сюды і маеш 129 арт. К. К. Людцы нашы пабывалі і бываюць усюды, і ў Глыбокім у вастрозе, і ў Вялейцы і на Лукішках. Але, на апошнія два, дык, ня можна гневацца... Бо кажуць тям школа жыцьця! Толькі вярнуўся адтуль, дык быццам ён аб'ездзіў увесь сьвет і разунаў як дзе жывецца. Усё гэтак ведае. Сказаць праўду, вырабіцца чалавек, адукаецца і ўсімі сялянамі паважаны стане.

Праўда, шмат было здаровых, маладых дубкоў, сеялі яны свае думкі і будзілі ад сну ўсё навакола, але сумны лёс спаткаў іх: апынуліся за кратамі на Лукішках... Цяпер калі і ёсьць хто сьвядомы, дык „прытаіўся“. Бо баязьна, каб не спаткаць лёс сваіх таварышаў, якія за кратамі!...

Ляпей ужо і не пісаць, бо цяжка, дужа цяжка жывецца, а тут яшчэ і панскія выбрыкі нашага абшарніка з маёнтку Залеся. Праз яго „ласку“ шмат хто пакаштаваў і каштуе казённы хлеб. А калі бедны селянін зьвернецца ў чым колечы да яго, дык трэба паўзці на каленях, і палаваць яму ногі. Але нічога не памагае, усёроўна злаець розна і выкінецць вон, як якое сьмяццё кажучу: „Я на вас глядзець ня хачу быдла, бандыты, камуністы“!...

Сяляне вёскі Капачава заўсёды наймаюць у яго пасьвішча для жывёлы, бо зямелькі сваёй гаспадары маюць толькі па 4-й, 6-й, 9-ай долі надзельнага вучастка, дык вядома, мусіш наняць, але як? Сялета і год бедны, дый і абшарнік ашалеў, бо здэёр ад кожнага каня і каровы па 2 пуды жыта, 30 яйкаў, 2 ф. масла. А з вёскі Зямцы за прагон у „жандовы“ пасекі ўзяў гэтую самую норму, а як пачалі прасіцца, дык параіў выбудаваць аэраплан... Вось і жыў бядак селянін. Вось, якія ў нас парадкі; наступаюць на горла мужыку, каб хутчэй канаў. Але ведаець, паночкі, мы неяк перацерпім гэты час, і не сканаем!

Янка Закінуты.

Эх доля!...

(Пружаншчына).

Нарэшце і ў нашым забытым мястэчку Сельцу наладзіліся кірмашы. — Малодны брат Бярозы-Каргускае—таксама жыць хоча!... Дык 2 жніўня г. г. адбыўся першы гадавы кірмаш. Дзень быў пагодны, а с працаю крыху ўправіліся, да таго-ж сьвята,—народу сабралася... Пайшоў і я. Захацелася паглядзець на кірмаш. На мястэчковай плошчы ўздоўж і ўпоперак стаяць, падняўшы аглоблі ўверх, сялянскія вазы.

Там і сям стаяць грамадкі людзей, гамоняць і таргуюцца.

Адна грамадка зьярнула маю увагу! Падыходжу. Пасярадзіне грамадкі, бачу, стаіць з грозным відам — „па ўрадаўску“—паліцыянт, а перад ім сагнуўшыся ад страху стары селянін. Зацікаўлены ў чым справа я праціснуўся на сярэдзіну.

Аказваецца рэч зусім простая: селянін прадаець карову; падыйшоўшы паліцыянт загадаў пасьведчаньня ад солтыса. Селянін паказаў, але ня маючы ўжо да чаго прычапіцца паліцыянт заўважыў, што солтысава пячатка ня саўсім захавала паперу,—крышачку, так як ў мікраскоп толькі ўгледзець, край пячаткі не захавіў паперы; зараз пратакоў... І ведама рэч—калі патрапіў на дагадлівага, дык справа скончыцца, замест ў судзе, ў... трактары, а калі не,—ну, дык патрасі кішаню, браце!

Эх доля, доля!...

Польмя.

Друкарскія абмылкі.

У № 61 „Сял. Нівы“ ў карэспандэнцы „Наваградак“, надрукавана „Рапановіч“, а трэба чытаць „Раковіч“.

У карэспандэнцы „Вынікі выбараў у павятовы самаўрад“ надрукавана „На 92 радных“, а трэба чытаць „На 22 радных“.

НАШАЯ ПОШТА.

К. Бяздолнаму: Матэрыял атрымалі, памагчымасьці зьмесьцім.

М. В.: Вершы атрыманы, пайшлі на перагляд. Калі маеце яшчэ, то просім прыслаць. З адручным календаром справа яшчэ ня высьнена.

Фр. Грышкевічу: Матэрыялы атрыманы, просьбу спаўняем.

Пітэрскаму Я.: Пробны нумар паслалі.

Я. Цытко: Газету пасылаем.

Дасталі ад:

Чайкоўскага Івана, Тамковіча Міхася — па 2 зл.

АБВЕСТКІ.

Віленская Беларуска-Гімназія.

Уступныя экзамены і пераэкзаменаўкі ў гімназіі адбудуцца 1, 2 і 3 верасьня, а заняткі пачнуцца 5 верасьня г. г.

Дырэкцыя.

Дырэкцыя Клецкай Беларускай Гімназіі

ШУКАЕ ВУЧЫЦЕЛЯ для прыгатаваўчае клясы, які ведаў-бы сьпевы і мог-бы вясці лекцыі сьпеву ў гімназіяльных клясах і кіраваць гімназіяльным хорам.

АДРЭС: м. Клецк, Нясьвіскага пав., 2-ая Татарская вуліца № 4.

Дырэкцыя.

КЛЕЦКАЯ

Коэдупацыйная Беларуска-Гімназія

прырода-матэматычнага тыпу.

Адкрыта прымо вучняў на 1927/28 шк. год у I, II, III, IV, V, VI, VII і прыгатаваўчую клясу.

Прыёмныя экзамены адбудуцца ў днях ад 1-га да 5-га верасьня.

Школьныя заняткі пачынаюцца 6 верасьня. Просьбы аб дапушчэньні дзяцей да экзаменаў і аб залічэньні ў гімназію прымае канцэлярыя гімназіі — м. Клецк, Нясьвіскага п., 2-ая Татарская вуліца № 4.

Да просьбы трэба далучыць:

- 1) Мэтрыку аб нараджэньні вучня,
- 2) Пасьведчаньне аб адукацыі,
- 3) Пасьведчаньне аб прышчэпе воспы.

У I клясу прыймаюцца дзеці ў веку ад 9½ да 11½ гадоў. Пераросшыя гэтую норму могуць быць прыняты ў ІV-ю кл. толькі з згоды куратарыюму.

Вучні, скончыўшы 7-х аддзелаў паўшэхня школы і добра скончыўшы 6 аддзелаў гэтых школ прыймаюцца ў IV-ую клясу гімназіі без экзаменаў.

Пры гімназіі існуе Школьная Апека, якая рупіцца аб матэрыяльнай дапамозе бяднейшым вучням.

Для вучняў з далых вёлак пры гімназіі арганізуецца ІНТЭРНАТ, дзе дзеці будуць мець бясплатна кватэру і абслугу, а разам і дагляд.

Дырэкцыя.

НА ШКОЛЬНЫ СЭЗОН

Беларуская Кнігарня „ПАГОНЯ“ прапануе ПАДРУЧНІКІ для беларускіх і польскіх пачатковых і сярэдніх школ. Кнігарня прадае на месцы і высылае на правінцыю кніжкі, спыткі і ўсялякія пісьменныя матэрыялы.

— ЦЭНЫ САМЫЯ НІЗКІЯ. —

Пры высылцы наложным коштам (за залічэньнем) патрэбны задатак ня меншы за 50 гр.

Беларуская Кнігарня „ПАГОНЯ“

Вільня, Завальная вул. № 7.

Усіх падпішчыкаў просім прыслаць належаўныя за газету грошы. Хто ня прышлець падпіскі, таму будзе спынена пасылка газэты.